

Донецька обласна універсальна наукова бібліотека
ім. Н.К. Крупської
Науково-методичний відділ

Листок-сигнал серії:
“Письменники-ювіляри”

**ЮРІЙ ЩЕРБАК:
ЛІКАР, ПИСЬМЕННИК, ПОЛІТИК**

(до 70-річчя від дня народження)

Донецьк 2003

ББК 83.3(4Укр)6-8
Щ 61

Юрій Щербак: Лікар, письменник, політик: (До 70-річчя від дня народж.): Листок-сигнал / Донец. ОУНБ ім. Н.К. Крупської; Склад. І.А. Пилипенко. – Донецьк, 2003. – 6 с. – (Серія “Письменники-ювіляри”).

Складач:	І.А. Пилипенко
Редактор:	О.Г. Полева
Відп. за випуск:	Н.П. Авдєєнко
Комп'ютерний набір:	В.І. Копійка

Ю.М. Щербак належить до людей активних, небайдужих, натур цілісних, які мають стійкі моральні позиції, віру в кращу долю України.

Діапазон його діяльності вражає – лікар, письменник, політик, громадський діяч, дипломат. Він завжди повністю віддається тій справі, якою займається.

Юрій Миколайович Щербак народився 12 жовтня 1934 року в Києві. Вчився у фельдшерській школі. У 1958 році закінчив Київський медичний інститут за фахом “санітарний лікар”. Тривалий час працював у Київському науково-дослідному інституті епідеміології та інфекційних захворювань. Юрій Щербак має науковий ступінь доктора медичних наук. Його кандидатська та докторська дисертації були присвячені епідеміології особливо небезпечних інфекційних хвороб. Ю. Щербак не раз бував там, де спалахували вогнища чуми і холери.

Він автор понад 100 наукових праць. За досягнення в розвитку охорони здоров'я й медичної науки Ю. Щербака у 1971 році нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

Ще в дитинстві у Ю. Щербака виявилися літературні здібності: у фельдшерській школі був одним із редакторів так званої “живої газети”, писав туди дописи, оповідання. Пізніше писав до інститутської багатотиражки. Поступово Ю. Щербак відчув, що його місце в українській літературі. Значний вплив на майбутнього письменника справили Павло Загребельний і Григорій Кочур, які стимулювали його творчість.

Перша книга Ю. Щербака, повість “Як на війні”, вийшла у 1966 році. Вона присвячена медикам, їхній боротьбі із смертельною хворобою. І в подальшому медична тема стала центральною у його літературній діяльності. Медики і біологи – головні персонажі романів “Причини і наслідки”, “Бар’єр несумісності”, художніх та документальних

оповідань “Аве Марія”, “Двоповерховий будинок”, “Лікар іде в тайгу”, “Чому повернувся Харон”, “Щастя” тощо.

Роман “Причини і наслідки” не пройшов поза увагою тогочасної критики, яка відмічала, що для української літератури цей твір дуже важливий і необхідний, оскільки йому властива справжня гострота, проблемність та конфліктність у зображенні життя. Сказ, про який йдеться в романі, це не тільки смертельна хвороба, а й метафора душевних та соціальних недугів. “Причини і наслідки” можна назвати передбаченням трагедії у Чорнобилі, загалом соціально-історичних подій, що відбулися в країні у 80-90 рр. ХХ ст.

Перу письменника належить повість “Хроніка міста Ярополя”, де вдало поєднуються елементи наукової фантастики, легенди і казки.

Він автор збірок новел “Маленька футбольна команда”, “Довгий час добра”, “Світлі танці минулого”, “Знаки”, збірки поезії “Фрески, листи і фотографії”, п’єс “Відкриття”, “Сподіватись”, “Наближення”, “Стіна”, “Допит”, а також сценаріїв художніх та документальних стрічок “Карантин”, “Шлях до серця”, “Державне ставлення”.

Всього Ю. Щербак написав понад двадцяти книжок прози, публіцистики, поезії. Твори письменника перекладалися російською, польською, німецькою, болгарською, чеською, словацькою та іншими мовами. За збірку новел “Світлі танці минулого” у 1984 році він був удостоєний літературної премії імені Юрія Яновського, а у 1985 році за кіносценарій фільму “Державне ставлення” – премії імені Олександра Довженка.

Особливе місце у творчості Ю. Щербака посідає документальна повість “Чорнобиль”. Письменник не міг обійти увагою чорнобильську трагедію. З цього приводу Ю. Щербак сказав: “Попіл Чорнобиля стучить у моє серце”.

Повість-хроніку створено за законами художньої документалістики. “Чорнобиль” за жанром виявився продовженням попередньої роботи в літературі. “Чорнобиль” Ю. Щербака – спроба осмислення цієї трагедії через людське переживання та через публіцистичні роздуми. Письменник надав слово безпосереднім учасникам подій – тим, хто був на місці аварії у перші її хвилини, хто першим допомагав потерпілим, евакуював населення. У повісті пропонують своє бачення трагедії та з’ясування її причин вчений та журналістка. Героями повісті стали також пожежники, лікарі, військові.

Повість “Чорнобиль” стала етапною не тільки в літературному житті Ю. Щербака. Як людина, якій властиве прагнення до реалізації себе у різних сферах діяльності, Ю. Щербак змінив свій затишний письменницький кабінет на політичну діяльність. Він вирішив, що на тому етапі (1989-1991 рр.) професія державотворця важливіша за письменницьку. Ставши народним депутатом СРСР, започаткував Комісію з розслідування причин Чорнобильської аварії. Брав участь у десятках міжнародних конференціях, де розповідав про Чорнобиль.

У 1991-1992 роках Ю. Щербак – міністр охорони навколишнього середовища. Перебуваючи на цьому посту, він намагався створити якісно нове міністерство. Ю. Щербак заснував і до 1992 року був головою Асоціації “Зелений Світ”.

У 1992 році знов поворот долі. Ю. Щербак переходить на дипломатичну роботу. До 1994 року він - Надзвичайний і Повноважений Посол України в Ізраїлі. У 1994-1998 роках – Надзвичайний і Повноважений Посол України у США і Мексиканських Сполучених Штатах за сумісництвом. Під час перебування на посту Посла у США він доклав багато зусиль для встановлення стратегічного партнерства між Україною та США, починаючи від національної безпеки і

закінчуючи торговельно-економічними та політичними відносинами.

У 1998-2000 роках Ю. Щербак виконує обов'язки радника Президента України. З 2000 року він – Надзвичайний і Повноважений Посол України в Канаді.

Сьогодні Юрій Щербак – досвідчений професійний дипломат, який плідно працює по укріпленню стосунків між Україною і Канадою. Перебуваючи за межами України, він вболіває за її долю, сподівається, що наша держава посяде гідне місце серед розвинених країн світу.

В одному з інтерв'ю на питання про його майбутнє як письменника, Ю. Щербак відповів: “Моє майбутнє залежить лише від того, чи схоче хтось прочитати в майбутньому мою документальну повість “Чорнобиль” чи оповідання “Маленька футбольна команда”, чи житиме на сцені п'єса про Т. Шевченка “Стіна”, чи “Сподіватися” про Лесю Українку, чи цікаво буде комусь прочитати в середині ХХІ-го століття мою “міську” українську прозу 1960-1980-х років століття минулого. Письменник живе рівно стільки, скільки його читають”.

У письменника з'явився англомовний читач. У 1998 році в Гарвардському університеті видана його політична книга “Стратегічна роль України”. Нині Ю. Щербак працює над новою книгою для Гарвардського університету під умовною назвою “Україна: від Червоної Утопії до Ери Глобалізації”. Це книга політично-філософських роздумів про минуле і майбутнє України, її місце у світі, про проблеми національної безпеки.

До 70-річчя від дня народження Ю.М. Щербака в бібліотеках доцільно провести низку заходів, присвячених його літературній та політичній діяльності. Пропонуємо оформити книжкові полиці та виставки “Ю. Щербак: письменник і політик”, “Шлях Ю. Щербака – приклад щирості та цілісності моральної позиції”, провести літературний калейдоскоп “Розмаїття художнього світу

Ю. Щербака”, публіцистичну годину “Імідж України робиться в Україні”, екологічний вечір “Попіл Чорнобиля стучить у моє серце”.

Кращому пізнанню багатогранної діяльності Ю. Щербака сприятиме проведення вечора-портрета “Формула життя і творчості Ю. Щербака”. Цей захід може складатися з таких частин:

1. “Таланти Юрія Щербака”.

Розповідь про багатосторонню діяльність Ю. Щербака.

2. “Місія письменника – творити духовні цінності”.

Огляд літературних та публіцистичних творів Ю. Щербака.

3. “Перегортаючи сторінки повісті “Чорнобиль”.

Бесіда про місце документальної повісті “Чорнобиль” у творчості письменника, про його осмислення чорнобильської теми.

В проведенні заходів допоможе така література:

Твори Ю.М. Щербака

- Барьер несовместимости: Роман / Авториз. пер. с укр. Н. Дангуловой. – М.: Сов. писатель, 1974. – 295 с.

- Відкриття: Драма на 2 дії. – К.: Мистецтво, 1976. – 71 с.

- Знаки: Роман. Оповідання. – К.: Дніпро, 1984. – 591 с.

- Как на войне: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1967. – 175 с.

- Лікарі: Роман, повісті, оповідання. – К.: Дніпро, 1990. – 623 с.

- Маленька футбольна команда: Оповідання. – К.: Рад. Письменник, 1973. – 144 с.

- Причини и последствия: Роман. Чернобыль: Докум. повесть. – М.: Сов. писатель, 1988. – 367 с.
- Світлі танці минулого: Оповідання, повість. – К.: Рад. письменник, 1983. – 344 с.
- Фрески, письма и фотографии: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1991. – 92 с.
- Хроніка міста Ярополя: Повість. – К.: Дніпро, 1986. – 142 с.
- Шлях до серця: Кіносценарій. – К.: Мистецтво, 1972. – 62 с.
- Чернобыль: Докум. повесть. – М.: Сов. писатель, 1981. – 464 с.

Література про Ю.М.Щербака

- З відстані семи років: Розмову з Ю. Щербаком веде М. Литвин // Літ. Україна. – 2004. – 29 січ. – С. 7.
- Ключек Г. Уроки правди: “Плюси” і “мінуси” епічного осмислення складної теми // Київ. – 1988. - № 7. – С. 135-140.
- Рябчук М. Очевидні наслідки приховуваних причин // Київ. – 1987. - № 12. – С. 122-126.
- Рябчук М. Проясняючі причини очевидних следствий // Дружба народів. – 1988. - № 3. – С. 259-263.
- “Це буде книга про Україну і глобалізацію”: Інтерв’ю з Ю. Щербаком записала С. Короненко // Літ. Україна. – 2002. – 4 лип. – С. 3.
- Щербак Ю.М. Імідж України робиться в Україні // Шаров І. 100 сучасників: роздуми про Україну. – К.: Преса України, 2002. – С. 476-482.
- “Я відкрив другий бік місяця”: Інтерв’ю з Ю. Щербаком записала Л. Таран // Україна. – 1991. - № 15. – С. 34-36.

Підп. до друку 08.12.2003. Формат 60x84 1/16. Папір офсетний.
Друк трафаретний. Гарнітура Times. Ум. друк. арк. 0,3
Обл. вид. арк. 0,26. Зам. 2-120803. Наклад 65 прим.

Видавниче підприємство “Східний видавничий дім”
(Державне свідоцтво № ДК 697 від 30.11.2001)
83086, м. Донецьк, вул. Артема, 45
тел./факс (062) 338-06-97, 337-04-80
e-mail: svdm@skif.net

